

Un discurs subversiu¹

Manuel José Sierra Hernández

Alumne del màster oficial "Ciudad y arquitectura sostenible", impartit pel IUCC, Universidad de Sevilla

shaw2147@gmail.com

Com expressar-ho? Com dir que tanta llàgrima amarga, tant esforç, tanta sang vessada, va ser en va? Com dir a aquells que van deixar la vida, que van patir presó i penúries, incomprensió i escarni, que el que van fer no va servir per a res? Com fer-li veure a aquells que van heretar el seu discurs que tota lluita resulta inútil quan l'enemic és capaç d'incloure'ls entre les seves pròpies armes? Com expressar, com convèncer, com adoctrinar... com promulgar que la "idea de la victòria social" és el nou opi del poble?

Com expressar això? Quin atreviment davant de tanta tossuderia! Contemplo moviments socials, gent amb banderes republicanes, amb el puny en alt o entonant "A les barricades", manifestacions humanitàries i consciències ecològiques i solidàries, seguidors de Che Guevara o de Karl Marx, existencialistes lectors de Sartre o fanàtics de John Lennon, inspiradors de les cultures alternatives o adalils de la sostenibilitat... sense saber que les seves ideologies omplen les arques de les entranyes del capital, que avui en dia "Che Guevara" és un valor en alça a la borsa, o que la nostàlgia pels Beatles ven milions de discs. Com enfrontar-se a allò l'objecte del qual són les reaccions contra si mateix? Com lluitar davant de l'únic sistema de la història l'aliment del qual és la traïció, doncs és capaç de transformar ideal alternatiu en subjecte propi? Com frenar allò que és, primer de tot, ambigüitat i dissolució? Si el hip hop o l'art grafiti passa a ser cultura de masses, o si l'ecologia és l'excusa per urbanitzar la muntanya amb el segell de "sostenible", què ens queda? O millor dit, com discernir el límit del que ha pres el capital com a propi? Com no traïr? Com lluitar contra el capitalisme quan el sistema fa temps que el va absorbir, regurgitar i superar? Com saber qui és l'enemic, quan ni tan sols no sabem quina part de nosaltres mateixos ha consentit convertir-se en instrument del sistema?

Els paràmetres han canviat, les condicions ja no són les mateixes, la rebel·lia i la reacció ja no resulten suficients. És tan ximple com que fins ara hem pretès ser rebels i

¹ Article publicat a "Violencia Desenfocada, Segunda edición de las jornadas de estudio, reflexión y opinión sobre violencia". A.C. Corchea 69 Producciones. Padilla Libros Editores & Libreros Sevilla, 2006. ISBN 10:84-8434-408-8; ISBN 13:978-84-8434-408-7.

independents a una cosa que, tanmateix, sempre ens ha contingut, ja que coneix i s'aprofita del fet de que tenim un nom, una posició, uns somnis i un origen. D'aquesta manera, ni tan sols quan reaccionem no li podem ser aliens. El gran germà es trobarà sempre allà, aclaparant-nos en la impossibilitat de sentir-nos alguna vegada completament sols. Avancem cap a una nova realitat el fonament de la qual és absorbir qualsevol possible contendent, un nou paradigma totalment diferent de l'anterior. Antigament, en realitat no fa molt, la humanitat es veia immersa en una lluita de civilitzacions. No existia una única història, cada contendent escrivia la seva. No existia imparcialitat, el subjecte havia per força d'entrar dins d'una de les civilitzacions entre les quals es disgregava el conflicte. Des que naixia, dins d'una determinada societat i casta, la seva vida quedava prefixada segons uns paràmetres concrets. La societat li donava la vida, li proporcionava aliment i suport, li atorgava una posició, una credibilitat i, com a tal, la persona estava obligada a tornar el que d'ella havia rebut seguint un camí cultural preestablert "estudiar, treballar, lluitar contra els enemics del clan, casar-se, tenir fills, cuidar-se d'aquests fills, disposar una herència". Camins rígids, restrictius, excoients, que definien la vida de les persones en base a l'existència d'actes admesos i altres que no ho eren, sempre en funció del que exigia l'esmentat camí i l'esmentat entorn cultural. La violència estava a l'ordre del dia, això sí, es castigaven els crims i els delictes però existia una violència acceptada perquè permetia la vinculació amb aquest camí sense contradir, o fins i tot de vegades encoratjant, el sentit o consciència de pertinença al camí per part d'una altra persona. Tanmateix, què passava amb l'individu que es percebia contrari a tal actitud? Què succeïa amb aquella persona la naturalesa de la qual el feia procliu a rebutjar els condicionants del camí? Si el camí cultural havia d'englobar la vida dels individus, el major pecat havia de ser, per força, el mostrar-se contrari a tals disposicions, de manera que de seguida era exclòs i condemnat a l'ostracisme i a la solitud. En aquestes condicions es podia argumentar que "la solitud de l'individu començava quan aquest es percebia contrari a la inèrcia de la història", la història del que l'envoltava, de la societat de la qual formava part. Tanmateix, els exiliats, lluny de mostrar-se miserables, es reconeixien en aquesta actitud: la recerca d'un nou tipus de llibertat supracultural, no tenir perquè seguir els requisits necessaris per ser un ciutadà correcte. D'aquesta manera, tradicionalment, enfront d'una societat sencera que comprenia l'existència d'aquest personatge com la d'una bestiola rara, aquest es va refugiar en la constatació i en l'afirmació orgullosa de la solitud i de la seva exclusió: els incompresos, els ermitans, els monjos de clausura, els intocables, els marginats, els rebels, els traïdors, els heretges,... No obstant això, no és ovella negra aquella que és indesitjable sinó aquella que resulta diferent. Això es va començar a veure a la fi del segle XVIII i va evolucionar fins a tal punt que aquestes persones a les que, fins llavors, s'havia obligat a exiliar-se, de cop i volta van resultar mitificades: la casta dels lliurepensadors, dels esperits lliures, dels esperits indòmits, aquells als quals la història havia tractat d'ocultar fins a aquell moment. En cas d'haver nascut a l'Edat Mitjana, si hagués estat dona se l'hauria anomenat bruixa i cremat a la foguera en negar-se a sotmetre's als designis del masclé. Si hagués estat home, se l'hauria assassinat en un carreró fosc davant de la por que els seus ideals poguessin socavar els fonaments del poder d'altres homes. Tanmateix, a partir de finals del XVIII i amb la revolució francesa van resultar necessaris, i se'ls va mitificar davant de la cruïlla de camins que la nova història disposava davant dels ulls del poble. Llibertat, igualtat, fraternitat. Democràcia, sufragi universal, emancipació de la dona, socialisme, comunisme,

anarquia... amb una empenta de tal força i envergadura que ha arribat fins als nostres dies: el lliurepensador continua sent un ésser mític que clama a les entranyes d'aquesta civilització amb una virulència que sovint ens fa témer.

Però, a qui és que fan témer? Sens dubte no al sistema que, precisament, se n'ha servit. La història, que abans semblava pertànyer en exclusiva a cada contendent del gran joc, davant del nou paradigma tendeix a dissoldre's; si bé, com a únic alè abans de la ranera, es mantenen certs aspectes de la lluita de civilitzacions. No obstant, arribarà un moment en què aquesta lluita, aquesta discrepància entre cultures, no serà més que un altre aspecte dins de la complexitat interna del sistema. La casta dels lliurepensadors ha exercit un paper fonamental en aquest procés en accelerar la "fi de la història". Fukuyama, al seu famós article publicat tot just entreveure's la notícia del final de la "Guerra freda", augurava una nova era d'esplendor i felicitat basada en el triomf de la democràcia, una situació en la qual l'ésser humà seria satisfet en totes les seves necessitats bàsiques, fent innecessària la lluita i, per tant, la història. Un segle abans, el francès Cournot definia la fi de la història com el final d'una tendència que fa als éssers humans discórrer per camins cada vegada més encarrilats, per la qual cosa els seus actes acabarien sent perfectament previsibles. Aproximadament per la mateixa època, Karl Marx assenyalava que el final de la història no podia ser cap altre que el triomf final del proletariat sobre l'estat del capital. Potser sigui aquest últim qui més s'apropa al concepte de final de la història que aquí presentarem. Sigui dita, la història es defineix per un objectiu. Antigament, per l'objectiu de la supremacia sobre la resta de les civilitzacions, el relat dels herois i dels reis que permetien als pobles considerar-se grans davant de la resta de la creació. Quan els lliurepensadors van sortir de l'anonimat per exercir la seva influència sobre el món, sent els habituals exclosos de la història, van apostar per l'altre gran exclòs d'aquesta, el poble. Van advocar per la idea de la victòria social, sent l'objectiu de la nova era la satisfacció de totes les reivindicacions socials. El primer pas lògic per a la consecució d'això consistia en la dissolució dels camins culturals, la ruptura amb els condicionants socials, que feien del poble un esclau, primer, del seu naixement, i, segon, més avançat el segle XIX, de la seva classe. Pràcticament va ser un moviment a escala mundial, encara que la seva evolució va viure contrastos. En alguns llocs la idea de la victòria social es va convertir en la nova fita del poder, en d'altres va arribar a enfrontaments ideològics que van desembocar en guerres civils i, en els tercers, es van aliar amb les estructures del poder monetari bàsic, el capitalisme, conformant posicions socialdemòcrates. D'aquests possibles paradigmes, l'únic que a la llarga ha sobreviscut ha estat el tercer, l'aliança amb el capitalisme, que tanmateix ja no podia ser anomenat d'aquesta manera, des del moment mateix en què les estructures del poder van acollir la idea de la victòria social. A partir de la idea de que el conjunt és molt més que la suma de les parts, no podia denominar-se ja capitalisme, tampoc socialisme. Es tractava del començament incipient d'una nova realitat, el sistema, o el que de moment hem anomenat de manera reduccionista sistema, ja que no pot rebre cap denominació concreta. Des del seu inici el sistema es va conformar en la integració en si mateix de múltiples realitats diverses, i sovint contradictòries: dissoldre els camins culturals, unir la història dels pobles en una sola,... tanmateix sense obviar els enfrontaments naturals que entre personalitats hi pot haver. Sovint s'ha identificat el sistema amb el procés de globalització, la qual cosa és un error, ja que l'esmentat procés no és més que un aspecte com qualsevol altre, potser el més rellevant, de la seva lògica interna.

El sistema acull tant les temptatives globalitzadores com els moviments a favor de la identitat particular, tant les opcions capitalistes com les reaccions subversives, ja siguin comunistes, ecologistes, socialistes o anarquistes. D'aquesta manera, la fi de la història consistirà en la integració de tots els valors de la humanitat en una única realitat, de manera que la complexitat que acollirà arribarà a un punt que ja ni tan sols no podrà rebre nom, ni podran distingir-se les seves regles ja que la seva flexibilitat serà tal que una vegada s'aconsegueix reconèixer-les canviaran per no deixar flanc pel qual escometre. És el nou *Inanomenat*, el nou *Omnipotent*, el monstre d'infinits caps, i del qual tanmateix podem discernir les seves característiques i efectes, la seva extraordinària adaptabilitat davant de qualsevol situació, la seva capacitat per transformar la victòria d'altres en seva pròpia, d'aprofitar-se de qualsevol conjuntura, fins a aconseguir canviar intencions profundes en simple superfície. D'aquesta manera, el seu únic enemic és el fanatisme, l'únic apart que li queda a la història per sobreviure, ja que quan fins i tot aquest sigui absorbit, no hi haurà un discurs lineal sinó un conjunt de contradiccions il·legibles, sense cap objectiu definit a banda de l'ampliació del propi sistema.

Ara bé, és la història global de la humanitat, la història del col·lectiu, la que dissol, al seu lloc queda la perspectiva de lo individual. Davant el sender cultural rígid, encarrilat i restrictiu que les tradicions imposaven, fins i tot oferint una explicació i una sortida per al costós assumpte de la mort, el nou sistema es contraposa violentament i radicalment en l'absència del sender, en la crucial rellevància del present davant qualsevol altre moment, ja sigui passat o futur, en l'afirmació de la idea de la llibertat absoluta. És a dir, el col·lectiu deixa de ser important en la mesura que el mercat sorgeix de la voluntat i de petits actes de l'individu particular. Al cap i a la fi, la cultura de masses no és res més que una cultura basada en el consum massiu d'interessos afins d'individus concrets. D'alguna manera, remarcar la importància que pren un petit actor davant de la visió de lo holístic, del sistema al complet, de tal manera que és l'individu i no la societat la mesura del nou sistema. Això es veu en l'alternativa que se'ns ofereix a continuació, ja no parlem de senders culturals comuns a tot un poble, sinó de perspectives individuals. Una perspectiva és un paisatge que s'observa, no només un paisatge que s'observa, també una previsió del que alguna cosa pot arribar a ser. Una perspectiva, dins dels infinits límits entre els quals es desenvolupa el sistema. Pot ser una cosa que creiem que és la correcta, que desitgem, o que pensem que és la més sensata de portar a terme, una opció personal. En qualsevol cas per això mateix pensar amb perspectiva és crear enfrontament, ja que es tracta del producte d'un desig, individual, sorgit d'una premissa interior de la persona, que pot ser perfectament independent de qualsevol tret cultural o col·lectiu heretat, pel qual ens defineix en contraposició amb la resta dels membres de la societat. Arribats a aquest punt, podríem pensar que una perspectiva és un sender cultural que nosaltres mateixos ens impossem. En realitat existeix una subtil diferència, els senders culturals són excloents i remetent tot un poble; com hem assenyalat, admeten determinades accions i d'altres les rebutgen taxativament, són el mitjà pel qual una civilització s'assegura el compromís dels seus membres a l'hora d'oposar-se a la resta de les civilitzacions. La perspectiva, en canvi, es conforma partint de les dades que són presents en l'interior del sistema i que són elegides per un únic individu. Per explicar-ho d'alguna manera, és com un dibuix no acabat d'un paisatge en el qual es va seleccionant la informació que a continuació es representa. És a dir, una perspectiva

no es tanca, és tan sols una previsió realitzada a partir de les dades que hem anat acollint i seleccionant. D'una altra manera també se la pot comparar amb un diccionari, una paraula acull significat en oposició al significat de la resta de les paraules, tanmateix només pot ser definida mitjançant l'ús d'aquestes, de manera que segons evoluciona el llenguatge també hi ha la possibilitat d'acollir noves paraules per a la definició. D'aquesta manera, el capitalisme és una perspectiva que es podria definir, arribats a cert punt, amb les paraules socialisme i anarquia, així viceversa podria ocórrer amb les perspectives de la sostenibilitat o de l'ecologia. És a dir, el sistema s'inclina per la completa mescladissa de les realitats que ha absorbit. Això és una altra dada que ens avisa de la fi de la història, la impossibilitat de parlar d'una manera pura dels objectes al nostre voltant. En contra d'això s'oposa la perspectiva individual. No obstant, la seva manera de ser, oberta, així com el fet d'haver estat constituïda dins del sistema, li suposa un problema. El no negar taxativament admet la possibilitat d'acollir nous noms per a la definició, el ser seduït per fragments d'informació sovint polifacètics, fa que arribi un moment en el que la perspectiva acabi contradint-se a si mateixa, caient el subjecte en el desànim i el 'sensesentit'. Sentir-se contrari a la inèrcia de la seva pròpia història.

Potser el pas definitiu per a la instauració del sistema va ser la crisi energètica de 1973. Aquest fet va significar un abans i un després, el món necessitava altres messies diferents de la industrialització i el benestar. L'economia de mercat, tal com era concebuda, havia de canviar. No solament s'havia de basar en la relació producte-consumidor, es feia necessari reflexionar sobre l'assumpte de la matèria primera, per primera vegada en la història, esgotable, així com en la conscienciació del consumidor respecte al problema. Apareixen nous conceptes sobre el capital: capital natural, capital tecnològic, capital humà, capital institucional, capital cultural,... el mercat s'havia d'expandir no només amb valors quantitius, també amb ideals. La constatació del problema, igual com va succeir amb els utopistes del segle XIX, permet als del segle XX somiar amb noves perspectives de solidaritat, ecologia i progrés: l'emancipació de la dona, la resolució del problema de la fam al món, l'acceptació de les minories, "salveu les balenes",... El capitalisme, l'ancestral enemic de la victòria social, en aquest moment de crisi és assenyalat de nou com el culpable de la situació. Se'l considera feble, necessita transformar-se davant d'una reducció dels seus emoluments que destruiria les seves estructures, basades en un volum de negoci que necessàriament ha de tendir a ampliar-se. O reconvertir-se o morir, des de la idea de la victòria social s'aplaudeix qualsevol índex d'èxit, qualsevol esclatxa que deixi veure que el capitalisme ha aollit tints de solidaritat, o un compromís seriós amb l'ecologia o amb la sostenibilitat. Això podria haver significat un canvi de rumb de la humanitat, cap a una consciència menys depredadora i més ecològica o, qui sap, cap a una tercera guerra mundial. Però el que va succeir en canvi va ser que el mercat en aquest procés va saber absorbir aquests ideals com a valors de consum. El sistema va començar a consolidar-se d'aquesta manera, acabava d'acollir en el seu si tots els ideals de les revolucions dels anys seixanta i setanta. Acabava d'absorbir com a valor propi la idea de la victòria social. Això va induir una complexitat sense precedents. El poder monetari ja no era suficient per explicar la realitat ja que no es tractava únicament de productes, també d'ideals. Calia buscar una nova moneda de canvi, i aquesta no era cap altra que la informació.

L'individu, dins del mercat, es troba submergit en l'interior d'un mar d'informació del qual forma part. Els mitjans analitzen fins al més ínfim detall de la seva vida a fi d'esbrinar el seu nom, les seves aficions, els seus gustos,... la seva perspectiva, i bombardeja constantment amb informació de diversos tipus per intentar formar part d'ella. El nou objectiu que ha permès al capital sobreviure és la seducció, el consolidar-se dins de les perspectives individuals. Arriba un moment en què el subjecte no sap el que en realitat desitja, ha acollit tanta informació que li és impossible distingir què és el que veritablement conforma la seva persona. Se sent violentat. Si en l'anterior paradigma la violència era evident (o ser dins del sender cultural o ser fora), en el nou podria semblar boig si pensés que la violència parteix de si mateix. Davant un sender cultural en el qual l'individu rebel és excomunicat sense més ni més del col·lectiu, ens movem cap a una nova realitat en la qual la persona individual és la mesura del sistema, i això fa que aquest consideri en el fet que un sol home o una sola dona se li enfronti, una crisi en potencia; un contendent que, si resulta carismàtic/a i convincent, pot arribar a crear un moviment que s'oposi amb ferocitat a les seves pretensions. I per això la resposta es immediata: dirigir el cabal d'informació, l'atenció de les masses, del públic en general, cap a ell/ella, de manera que l'acaba convertint en heroi o maleït, segons la ideologia de l'individu dins del sistema. Això crea, en qualsevol cas, tota una lògica de mercat al seu voltant. És cert, la rebel·lió es converteix en moviment però aquest moviment des del principi està destinat al fracàs, ja que ràpidament és absorbit com a fragment d'informació i, per tant, susceptible de ser manipulat o tergiversat. En aquest cas no hi ha excomunió, però la violència s'exerceix en la impossibilitat de tenir l'exclusivitat de la identitat personal: seran d'altres els que ens defineixin, els que diguin què hem de fer, basant-se en la informació que disposen de nosaltres. Estem doncs davant d'un nou tipus de violència que s'expressa, abans que res, en la contradicció que pateix el subjecte entre el que és real- el que fa o duu a terme- i el que és important- el que opina que hauria de ser, l'ideal. Finalment la nova violència es defineix com una violència psicològica: "la solitud de l'individu comença quan es percep contrari a la inèrcia de la "seva" pròpia història", quan la perspectiva per la qual ha optat es torna confusa, i més que ser una font de perfeccionament personal es transforma en una manera d'encadenar-se.

Hem dit que la idea de la victòria social és el nou opi del poble. Això és així perquè la idea d'haver estat vencedors en el passat ens enganya respecte al que significa el sistema, principalment per dues raons: 1er perquè ens fa pensar que continuen sent els governs, el capital, els causants de tots els mals, incitant-nos a reaccionar en la seguretat d'una nova victòria, de manera que el que en veritat fem és expandir el sistema; i 2on perquè, si bé alguns pensadors i activistes comencen a reconèixer la realitat de l'assumpte, el fet que fos una victòria, és a dir, el resultat d'una lluita contra alguna cosa, ens indueix a pensar que el sistema és el resultat d'una conspiració, d'un engany per part de les autoritats. Kim Stanley Robinson parla de la teoria de la conspiració dient que des de l'assassinat de J. F. Kennedy l'important no és el fet en si, sinó el nombre d'explicacions paral·leles que es poden oferir sobre aquest fet: el govern, els russos, les màfies, etc.; això és, més que la veritat el que preval és la narrativa. Això dut a la nostra línia, seria dir que els mals del món es deuen a una conspiració dels poders fàctics, de tal manera que impedeix fer-nos entendre la veritable realitat: que ningú va proposar aquesta situació en la qual ens trobem immersos, senzillament va succeir com a resultat d'una evolució per selecció natural.

En realitat va ser una simbiosi, mai va haver una conspiració, no es pot atribuir a un nom o sèrie de noms que la història hagi evolucionat de la manera com ho ha fet. Senzillament la lògica interna del sistema ha estat més forta que tots aquests noms. Una situació de complexitat impossible, en qualsevol cas, de determinar o de manipular. Com si d'un acte d'evolució natural es tractés, assistim al part d'una nova criatura sorgida de l'autoorganització de centenars de milers de cèl·lules o criatures menors que no tenen consciència del que en veritat estan conformant. Una criatura que no hauria d'esclavitzar-los, però que ho fa. El sistema es deslocalitza a si mateix, no posseïx nom, no posseïx perspectiva, no presenta una fi clara, no té perquè respondre de ningú ni excusar-se davant de ningú, però necessita a l'individu al que categoritza i que com a ens que es fa preguntes, es converteix en movilitzador de la informació. Finalment es tracta de l'individu i d'informació. La societat actual permet encaminar-nos cap al que desitgem, provem de portar una vida tal i com l'hem triat, i encara que no deixa de resultar difícil, l'estudiar, el treballar, el poder divertir-se, l'arribar a ser algú,... la qual cosa ens obliga a lluitar i a esforçar-nos, sempre queda un moment en el qual preguntar-se: Per què? D'alguna manera aquest és un moment en el qual la idea de la victòria social, la perspectiva, no aguanta més. S'exigeixen respostes, es percep que la narrativa no és una opció i es busca la veritat. No obstant això el sistema, en contra dels camins culturals, no pot oferir la veritat, una veritat, ja que el seu objectiu és la narrativa, el final de la història. Més que el flux monetari o de poder, el que alimenta al sistema és el moviment perpetu de la informació, la mescladesa absoluta de perspectives, una contaminació entre tots els noms de tal manera que els fa totalment dependents entre si. I d'aquesta manera, al no haver fi, l'individu al preguntar-se pel per què de la finalitat de les seves accions, l'única cosa que obté és el buit. Mentre que els camins culturals proposen solucions per a tot tipus de problemes, fins i tot per al de la mort (cel, infern, reencarnació, etc.), el sistema falla. No obstant això, l'individu que ha descobert el buit no pot oblidar-ho i, per això, busca ferventment alternatives. Potser la gran conjuntura que ha permès la instauració del sistema té la seva clau en haver ofert una perspectiva tan terrible al final del camí, la mort, el buit, que tot dispositiu que es disposa al voltant fins que arribem és acceptat i acollit sense resistència. Potser l'èxit de la seva implantació és l'haver aconseguit la incapacitat de l'individu de respondre a les grans preguntes fins a arribar a concloure en la inexistència relativa del final de la pròpia existència. Sense cap dubte, el seu major valor és omplir de contingut fins al més insignificant dels instants de les nostres vides, ja que això significa mobilització de la informació i, per tant, expansió. La moneda de canvi del sistema és el tràfec de l'individu, el seu estat de permanent mudança entre perspectives. D'aquí que la idea de la victòria social, el fet que avui dia visquem en una situació de benestar, d'aparent llibertat sense imposicions culturals, sigui el nou opi del poble.

No obstant això, no tindria perquè haver estat així, en realitat va ser una simbiosi, la idea de la victòria social no tenia perquè ser l'opi del poble, però ho va acabar sent, degut al fet que aquesta simbiosi no era paral·lela. Sobretot per la manera de realitzar-lo, el sistema no és capaç de respondre a les grans preguntes. No existeix una ètica per a l'individu, és molt més fàcil caure en la temptació que suportar-la, és més senzill corrompre's que mantenir el compromís. D'aquesta manera sembla que és el capitalisme i la globalització el que en realitat preval en la societat actual. D'aquesta manera es comprèn que els grans ideals es dissolen espontàniament en negocis

secundaris, tal que els propòsits inicials acaben sent la perdició del que tractaven de salvar. De la solidaritat aconseguim un negoci de fàrmacs contra la SIDA a Àfrica, que accentua encara més la pobresa i la misèria d'aquest continent. De l'ecologia, tecnologies l'aplicació de les quals suposa un augment significatiu del preu dels productes, de tal manera que la impopulariza al convertir-la en només accessible per a uns pocs. De les manifestacions contra la guerra un nou mercat que es nodreix de símbols, no obstant això arbitraris, la renúncia als quals, diuen, enalteix el caràcter de la protesta, però que a llarga alimenten al sistema que prodeix les guerres. De l'amor per la naturalesa, urbanitzacions en contacte amb ella que, no obstant això, no fan altra cosa que degradar-la... Com lluitar contra allò que no té nom però que se serveix de tots els noms? Com vèncer això que s'alimenta de la traïció, de la temptació que suposa el bon viure? Sembla impossible, ja que tota reacció resulta encaminada a l'absorció per part del sistema. Però... i si la qüestió no estigués en la reacció?

D'aquells que reaccionen es diuen que són subversius, però si subvertir significa trastornar, les reaccions llavors no són subversives ja que són de seguida absorbides. Com se sol dir, cridant-li al mar només gastem saliva. No obstant això, si construïm vaixells el mar adquireix tints d'habitabilitat fins a arribar a diluir el seu significat: no només és un enemic, sinó també un medi.

Llavors potser sigui tan simple com reconèixer que formem part del sistema i que vivim conforme a les seves regles. Potser sigui tan senzill com assimilar en nosaltres mateixos aquesta lògica que ens el fa tan inescrutable. I si la veritable subversió, més que ser diferent, més que demostrar rebel·lia contra les imposicions, consistís en mostrar-se permanentment deslocalitzat? No posseir nom, no viure en un lloc, no pertànyer a una comunitat, ni país, ni credo, ni jerarquia social. Accentuar-nos en l'ambigüitat i la dissolució pròpies del sistema ja que, igual que la bruixota del "viatge de Chihiro", la seva forma d'englobar-nos és posseir el nostre nom, o millor dit, d'aconseguir classificar-nos, de categoritzar-nos amb la finalitat de transformar un ideal que posseïm en producte, en una debilitat com a necessitat apressant pel consum. I si la veritable subversió, en lloc de ser diferent fos no tenir nom? Nom en el sentit d'identitat pròpia i identificatòria. No estar situat en cap tendència, no admirar a cap heroi, ni seguir cap doctrina, no crear una referència. I si la veritable subversió fos estar desubicat? Aquells als quals decidim seguir no posseiran nom. Cap símbol ni consigna reconeixeran als membres dels moviments als que decidim pertànyer. Mai sortirem de l'anonimat i tot allò que es produeixi no tindrà autoria, fins a revelar un cos amorf, l'essència del qual no podrà ser reconeguda, ja que quan els instruments classificatoris del sistema li atorguin categoria mutarà. I si la veritable subversió no sorgís amb una veu que mou les masses, sinó amb centenars de milers de veus sense res en comú a priori? I no obstant això formaran un cos, com un atractor estrany, o

Figura3

Hayao Miyazaki. El viaje de Chihiro.
Vertiao films. 2003.

com un fractal, abarcable en la seva àrea però inabarcable en el seu contingut. Es reconeixeran en un discurs, un discurs subversiu, subversiu perquè ningú disposarà d'ell, ja que a cadascú li resultarà diferent, i per això trastornarà les estructures d'un sistema el poder del qual és la categoria, i el seu paradigma l'aprofitament de la reacció.

Això és, cap a un canvi de paradigma, un nou paradigma per a un nou món, un nou món que necessitarà noves maneres de concebre la rebel·lia.

Les noves revolucions no es portaran a terme de manera premeditada, sinó que sorgiran de manera espontània. Tampoc respondran davant una determinada situació externa d'injustícia o senzillament inacceptable, sinó com a floració d'un desig intern d'un individu. Ni tampoc la seva morfologia serà un esclat que canviarà les regles de la societat anterior, sinó que per sinergia entre diversos individus respondran amb lògiques que, més que continuar, conformaran noves realitats interiors al sistema i que no obstant això aquest no podrà abastar. Ni la seva acció serà momentània, sinó que dependrà el seu èxit de la persistència sobreposant-se a la ràpida caducitat que imposen les modes. L'objectiu, finalment, no és la destrucció del sistema, sinó la seva substitució progressiva per una realitat que funcionarà de la mateixa manera que ell, però que se li suposarà contrària ja que si el seu origen es troba en l'impuls del solucionar una insatisfacció externa, el nou paradigma respondrà amb la voluntat de ser. Si el seu concepte del poder resideix en la informació, aquest es veurà obsolet davant l'exaltació de l'espontaneïtat. Si la seva garantia de pervivència es troba en la categorització dels seus individus components, la de la nova realitat consistirà en la dissolució d'aquesta en la garantia de que cadascú posseirà en exclusiva el nom, la referència que el defineixi.